

9. Az anarchoszindikalizmus ideológiája:

a) Fernand Pelloutier:

Az anarchizmus és a munkások szakszervezetei

(Ni dieu ni maître, id. m. 419–423.)

Ugyanúgy, ahogy az ismerőseim közé tartozó munkások haboznak hi-

tet tenni az anarchista szocializmus mellett, jóllehet csalódtak a parlamentáris szocializmusban, mert felfogásuk szerint az anarchizmus a dinamit egyéni használatában áll, éppúgy ismerek számos anarchistát, akik előítéletből, mely valaha különben megalapozott volt, távortartják magukat a szakszervezetektől, és adott esetben támadják azokat, mert egy bizonyos időben ez az intézmény a képviselői aspirációk tényleges területe volt. Saynt-Étienne-ben pl. a szakszervezetek tagjai tisztelik Ravacholt,* azonban közülük senki sem meri magát anarchistának mondani, attól féltve, hogy olyan színben tűnik fel, mintha el akarná hagyni a kollektív lázadás előkészítését az izolált lázadás javára. Másutt ellenkezőleg áll a dolog, Párizsban, Amiensben, Marseille-ben, Roanne-ban és száz más városban, az anarchisták csodálattal szemlélik azt az új szellemet, amely mintegy két éve a szakszervezeteket eltölti, anélkül mégis, hogy behatolni mernének erre a forradalmi mezőre, hogy ott kicsíráztassák a kemény tapasztalat által elvetett jó magot. Ezek között az emberek között, akik majdnem azonos színvonalon állnak, közös cél és felfogás által, itt az erőszakos mozgalom szükségességébe vetett meggyőződés által, ott szellemileg összekötve, bizalmatlanság keletkezett, amely távortartja az elvtársak első típushoz sorolható csoportját, akik módszeres ellenségei minden koncentrált akciónak, a második csoportot egy olyan csoportosulástól, ahol hitük szerint még kötelező az egyéni szabadság elidegenítése.

Azonban a néhány nagy ipari vagy manufakturális központban megkezdődött közeledés fokozódik. Egy Roanne-i elvtárs nemrég jelezte a Temps Nouveaux olvasóinak, hogy ennek a városnak az anarchistái végre beléptek a korporatív csoportokba, sőt ezen túlmenően energiájukkal és az újonnan áttértek lángoló hitével erkölcsi tekintélyre tettek szert, amely ténylegesen használ a propagandának. Amit a Roanne-i szindikátusokról megtudtunk, ugyanezt elmondhatnám Algir, Toulouse, Párizs, Beauvais, Toulon számos szakszervezetéről, amelyeket magával ragadott az anarchista propaganda, s ma tanulmányozzák azokat a doktrínákat, amelyeknek tegnap a meghallgatását is elvetették, sőt a marxista befolyás alatt még beszélni sem voltak hajlandók róla. Elemezni e közeledés okait, amely valaha lehetetlen lett volna, megvilágítani a megtett út fázisait, ez a bizalmatlanság maradványának el-tüntetését jelenti, amely akadályozza a forradalmi egységet, továbbá az etatista szocializmus megsemmisítését, mivel ez szégyenletes étvagyak doktríná-

*Eredeti nevén Francois-Claudius Koenigstein, az egyik leghíresebb 19. századi anarchista merénylő, aki 1892-ben dinamitos robbantást hajtott végre Párizsban.

lis formájává lett. Volt idő, amikor a szakszervezetek készek voltak ... felhagyni minden részvétellel a társadalomnak mondott törvények meghozatalában. Ez a pillanat egybeesett az első reformok alkalmazásával, amellyel kapcsolatban csodákat ígértek nekik négy év óta. Olyan gyakran mondták nekik: „Türelem! el fogjuk érni, hogy szabályozzák munkanapotok hosszát, és nektek adják a pihenés és tanulás óráit, ami nélkül mindörökre rabszolgák maradtok”, hogy ennek a reformnak a várása valósággal hipnotizálta azokat több éven át, elfordította őket a forradalom tárgyától. De amikor megadták nekik a női és gyermekmunka törvényes védelmét, mit tapasztaltak? Feleségeik, gyermekeik, övéik bérének csökkentését, amely arányos volt a munkaidő megrövidülésével, sztrájkokat vagy kizárásokat Párizsban, Amiens-ben, az Ardennekben, a munka kiterjesztését az otthonokra, vagy az izzasztó-rendszert, vagy találékony kombinációk alkalmazását a gyárosok részéről, ... amelyek egyszerre alkalmazhatatlanná tették a törvényt és súlyosbították a munkafeltételeket. ...

Mi a magyarázata egy ilyen kudarcnak? A szakszervezetek is törekedtek ennek felderítésére, de túlságosan új még a csapás, amelyet a törvényhozásba vetett hitük elszenvedett, hogy ez utóbbit komolyan megrendítse, s mivel nagyon járatlanok a közgazdaságban ahhoz, hogy a magyarázatot a tapintható okon túl keressék, ... azt hitték, hogy a törvény tökéletes lenne, ha a munkaidő szabályozásához hasonlóan a munka árát is meghatároznák.

De eljött végül a megpróbáltatások órája. Az ígéretekre, amelyek a reformista szocializmus hatalmát képezték, következtek a megvalósítások, amelyek amazokat lerombolták. Új törvények keletkeztek, amelyeknek az volt a céljuk, hogy részben jobban bérezzék a termelőt, részben biztosítsák öregségére. De akkor a szakszervezetek észrevették, hogy a tárgyakat, amelyekért mint termelők többet kaptak, egyre drágábban adták el nekik, mint fogyasztóknak. ...

Azonban ez a lecke nem lett volna elégséges ahhoz, hogy megindítsa bennük az általunk konstatált gyors fejlődést, ha a szocialista iskolák nem törekedtek volna arra, hogy megutáltassák velük a politikát. Hosszú időn keresztül a szakszervezetek úgy gondolták, hogy a szocialista pártnak vagy inkább a proletariátus gyengeségének legfőképpen, sőt talán kizárólag a politikai megosztottság az oka. ... Napiparancsok, tanácskozások, kiáltványok: mindent, de mindent, megpróbáltak, azonban hiába. Abban a pillanatban, amikor a megegyezés megpecsételtnek látszott, amikor a viták tüze kihunyott, inkább az elfáradás, mintsem a meggyőződés okából, egy szó újra lángra

lobbantotta a szikrát: guesde-isták, blanquisták, intranzigensek, broussisták* fúriaként ugrottak talpra, sértéseket vágva egymás fejéhez, ki Guesde-nek, ki Vaillant-nak, ki Brousse-nak címezve azokat, és az új csata hetekig tartott, újrakezdve az alig befejezettet.

Ebben a világban minden véges. Elfáradva növekvő gyengeségüktől, haszontalan erőfeszítéseiktől, hogy megegyezést hozzanak létre a politika – ez főként egyéni érdekű – és a közgazdaságtan között, amely viszont a társadalmi érdeket tükrözi, a szakszervezetek végül megértették, hogy saját megosztottságuknak mélyebben fekvő oka van, mint a politikusok széjjelhúzása, hogy egyik is, másik is a politikában gyökerezik. Akkor történt, hogy felbátorodva a társadalmi törvények nyilvánvaló hatástalanságától, egyes megválasztott szocialisták árulásától, ... a képviselők vagy községi tanácsosok sztrájkokba való beavatkozásának siralmas eredményeitől ... a szakszervezetek elhatározták, hogy ezentúl a politikai agitációt idegennek tekintik, hogy minden vitát, kivéve a gazdasági természetűt, kérlelhetetlenül száműzzenek tanulmányi programjukból, s hogy teljes egészében a tőkérrel szembeni ellenállásnak szentelik magukat. Az említett példák mutatják, hogy milyen gyorsan csúsztak a szakszervezetek ezen a lejtőn.

Ennek a forradalomnak a zaja azonban kiszivárgott. Az új jelszót: Semmi politikát! propagálták a műhelyekben. A szakszervezeti tagok egy része dezertált a választási kultusznak szentelt templomokból. A szakszervezeti terrénum akkor már kellően előkészítettnek tűnt néhány anarchista számára, hogy elfogadja és megtermékenyítse a doktrínát és segítségére siettek azoknak, akik végre kiszabadulva a parlamenti gyámkodás alól, arra törekednek, hogy most a gazdasági törvények tanulmányozásának szenteljék saját és elvátrsaik figyelmét.

Az anarchisták belépésének a szakszervezetekbe figyelemreméltó eredménye volt. Először is megértette a tömegekkel az anarchia igazi jelentőségét. Doktrína, amely, hogy meghonosodjék ... lemond a dinamit egyéni használatáról. Természetes eszmetársulás útján felfedezte a szakszervezeti tagoknak, hogy mi és mivé kell válnia ennek a korporatív szervezetnek, amelyről eddig csupán szűk koncepciója volt.

Senki sem hiszi vagy reméli, hogy a jövőendő forradalom, legyen bármilyen csodálatos, megvalósítja a tiszta anarchista kommunizmust. Abból a tényből következőleg, hogy kétségkívül ki fog törni, mielőtt az anarchista nevelés befejeződött volna, az emberek még nem lesznek eléggé érettek ah-

*A századvégi francia munkásmozgalomnak Jules Guesde, Paul Brousse, Edouard Vaillant nevével jelzett irányzatairól, és más, egymással vetéledő csoportokról van szó.

hoz, hogy tökéletesen parancsolhassanak önmaguknak, és még sokáig elfojtják bennük az ész szavát a szeszélyek követelményei. Következésképpen, ha mi a tökéletes kommunizmust prédikáljuk, ezt nem bizonyossággal, sőt még csak nem is abban a szellemben tesszük, hogy a kommunizmus a holnap társadalmi formációja lesz. Ezzel az a célunk, hogy előremenjünk, hogy a lehető legjobban megközelítsük a tökéletességet, az emberi nevelést. ...

Mi hát a szakszervezet? Egyesület, szabad be és kilépéssel, elnök nélkül, összes funkcionáriusa egy titkár és egy pénztáros, pillanatokon belül visszahívhatók; olyan emberek ők, akik tanulmányozzák és védelmezik a hasonló szakmai érdekeket. Mik ezek az emberek? Termelők, ők azok, akik a társadalom egész gazdaságát létrehozzák. A törvény beleegyezését várják, hogy egyesüljenek, megegyezésre jussanak, cselekedjenek? Nem: törvényes szervezeti felépítésük csupán szórakoztató eszköz a forradalmi propaganda folytatására. ... Élnek ők a parlamenti mechanizmussal, hogy meghozzák határozataikat? Többé nem: vitatkoznak, a legelterjedtebb vélemény a mérvadó, de szankció nélküli törvény, amelyet pontosan azért hajtanak végre, mert alá van rendelve az egyéni elfogadásnak – kivéve természetesen azt az esetet, amikor a munkaadókkal szembeni ellenállásról van szó. Végül, ha ki-neveznek minden ülésen egy elnököt, egy rendfenntartó küldöttet, ez csupán a szokás erejével magyarázható, mert ezt az egyszeri alkalomra kinevezett elnököt tökéletesen elfelejtik, s gyakran ő maga is elfelejti funkcióját, amellyel elvtársai felruházták. A gazdasági harcok laboratóriuma, megfosztva a választási versengéstől, kedvez az általános sztrájkoknak, annak minden következményével, anarchikusan igazgatja önmagát; a szakszervezet tehát egyszerre forradalmi és anarchista szervezet, amely egyedül képes arra, hogy ellensúlyozza, majd megszüntesse a kollektivista politikusok végzetes befolyását. Tegyük most fel, hogy azon a napon, amikor a forradalom kitör, majdnem valamennyi termelő a szakszervezetekben egyesül: nem lesz ott egy quasi anarchista szervezet, készen arra, hogy kövesse a jelenlegit, amely ténylegesen megszüntet mindenfajta politikai hatalmat, amely szervezetnek minden egyes része, a termelési eszközök birtokosai, maga fogja szabályozni minden ügyét, szuverén módon, tagjai szabad megegyezése útján? És ez nem „a szabad termelők szabad társulása” lesz? ...

Így, egyrészt, a szakszervezetiek ma abban a helyzetben vannak, hogy meghallgatják, tanulmányozzák és elfogadják az anarchista doktrínákat, másrészt az anarchistáknak nem kell félniük, hogy a korporatív mozgalomban való részvételükkel le kell mondaniuk függetlenségükről. Az előbbiek készek

befogadni, az utóbbiak megerősíthetnek egy szervezetet, amelynek eredményei a szabad egyességből származnak. ...

A szabad emberek tehát lépjenek be a szakszervezetekbe, s eszméik propagálása készítse elő a dolgozókat, a gazdagság megteremtőit arra, hogy megértsék: nekik saját maguknak kell megoldaniuk ügyeiket, továbbá, hogy az eljövendő napon megtörjék nem csak a létező politikai formákat, hanem egy új hatalom létesítésének minden kísérletét. Ez fogja megmutatni a hatóságoknak, mennyire volt megalapozott a félelmük ... a „szindikalizmustól”, mennyire efemer a doktrinájuk, amely eltűnt, mielőtt még megerősödhetett volna!”